

Europa i świat w okresie międzywojennym (lekcja powtórzeniowa)

Materiał składa się z sekcji: "Kryzys demokracji parlamentarnej w Europie".

Materiał zawiera 5 ćwiczeń, w tym 5 interaktywnych oraz 6 polecenia dla ucznia; tabela wyboru, połączenia w pary, porównania faszyzm, nazizm, stalinizm; dopasowanie imion i nazwisk do zdjęć, zdania prawdziwe czy fałszywe, uzupełnienie tekstu.

Ćwiczenia znajdujące się na stronie są na zasadzie wyboru poprawnej odpowiedzi, odnoszą się do zdjęć lub fragmentów tekstów. Znajdują się również ćwiczenia podsumowujące oraz jako przypomnienie wcześniejszych wiadomości.

Bibliografia:

- Źródło: dostępny w internecie: epodreczniki.pl.

Europa i świat w okresie międzywojennym (lekcja powtórzeniowa)

Straty wojenne po I wojnie światowej

I wojna światowa przyniosła ogromne straty i zmiany w Europie. Na świecie doszło do ostrego kryzysu gospodarczego, który najbardziej odczuły te kraje, które przegrały wojnę. Państwa zamiast odbudowywać zniszczone w czasie wojny stosunki ekonomiczne, stroniły od międzynarodowej współpracy gospodarczej. Odbudowa gospodarki, spłata kredytów czy repatriacji wymagały wielkich funduszy. Państwa decydowały się na dodruk pieniędzy, co powodowało inflację, a z czasem hiperinflację. W łagodzeniu europejskich kryzysów zaangażowały się m.in. Stany Zjednoczone, które udzielały państwom europejskim pożyczek. Pierwsze oznaki kryzysu w gospodarce amerykańskiej pojawiły się w 1927 r, kiedy zbankrutowało kilka banków.

24 października 1929 r. na nowojorskiej giełdzie nastąpił krach, zwany **czarnym czwartkiem**. Sztucznie utrzymywane ceny akcji z dnia na dzień straciły na wartości. Pociągnęło to za sobą bankructwo wielu setek przedsiębiorstw, firm, upadek banków, masowe bezrobocie. Wielki kryzys gospodarczy niebawem ogarnął wszystkie kraje kapitalistyczne.

Kulturowe i cywilizacyjne następstwa I wojny światowej:

- nowe prądy artystyczne (kubizm, futurizm, surrealizm),
- rozwój kultury masowej (radio, telewizja),
- [emancypacja kobiet](#),
- zmiany w kulturze kobiet- stały się bardziej niezależne (strzygły się na chłopczyce, nosiły kabaretki, paliły cygara),
- zmiana mentalności ludu (więcej pesymizmu, lęku o jutro, ogólny strach przed nawrotem wojny).

Konferencja pokojowa w Paryżu

[Państwa centralne](#) przegrały wojnę i stało się jasne, że społeczność międzynarodowa zrobi wszystko, aby obarczyć je winą za rozpętanie wojny światowej i ukarać za to, oraz aby nie dopuścić w przyszłości do wybuchu kolejnego tak strasznego konfliktu. W styczniu 1919 r. rozpoczęła się **konferencja paryska**, która miała zdecydować o losach powojennego świata. 28 czerwca 1919 r., w podparyskim Wersalu podpisano traktat kończący I wojnę światową. Wszedł on do historii pod nazwą **traktatu wersalskiego**.

Traktat składał się z trzech części:

- pierwsza powoływała do życia **Ligę Narodów**. Więcej informacji znajdziesz w lekcji [Liga Narodów - geneza i cele powołania](#),

- druga zawierała warunki zakończenia wojny z Niemcami. Więcej informacji znajdziesz w lekcji [Konferencja paryska i traktat wersalski](#),
- trzecia zaś, zwana **małym traktatem wersalskim**, dotyczyła ochrony praw mniejszości narodowych w niektórych państwach.

Traktat w Locarno

Jedną z najbardziej kłopotliwych spraw niemieckiej polityki wobec państw zachodnich była kwestia granic, ustanowionych na mocy traktatu wersalskiego. Właśnie w celu uregulowania tych kwestii doszło do spotkania państw zwycięskiej koalicji i Niemiec, na konferencji w **Locarno** w Szwajcarii, w **1925 r.** W wyniku ustaleń na konferencji i rozmów pomiędzy politykami doszło do ostatecznego i oficjalnego uznania przez Niemcy nowych granic na zachodzie. Niemcy zgodziły się podpisać układ, który gwarantował ich nienaruszalność. Uznano to we Francji i Wielkiej Brytanii za wielki sukces propagandowy i polityczny. Znacznie mniej powodów do zadowolenia miały jednak kraje wschodnie, czyli Polska i Czechosłowacja. Niemcy nie zamierzały gwarantować nienaruszalności granic na wschodzie, co w szerszym znaczeniu oznaczało, że będą chciały doprowadzić do ich zmian.

Polecenie 1

Wyjaśnij, w jaki sposób przezwyciężono światowy kryzys gospodarczy.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Państwa totalitarne

W okresie międzywojennym w wielu państwach Europy cechą charakterystyczną było powstanie dyktatur. Przyczyną takiego stanu rzeczy był ogólny kryzys gospodarczy, kryzys polityczny i społeczny.

Faszyzm we Włoszech

Włochy wyszły z wojny z mi.in zadłużoną gospodarką i narastającymi niepokojami społecznymi. Wzrastało bezrobocie. W 1919 roku Benito Mussolini, założył organizację grupującą weteranów wojennych – Związek Kombatancki. W **1921 r.** Mussolini przekształcił swoją organizację kombatancką w partię polityczną – **Narodową Partię Faszystowską**. Mussolini znalazł także poparcie wśród robotników i chłopów głosząc demagogiczne hasła socjalne, które w praktyce nigdy nie miały być zrealizowane. W 1922 r. władzę we Włoszech

zdobyła Narodowa Partia Faszystowska na czele z Benito Mussolinim. Było to możliwe dzięki przeprowadzeniu faszystowskiego zamachu stanu (tzw. marsz czarnych koszul na Rzym).

Więcej informacji znajdziesz w lekcji [Początki faszyzmu w Niemczech i we Włoszech](#).

Komunizm w ZSRS

Po zwycięstwie bolszewików w rewolucji i wojnie domowej w Rosji, **w 1922 r. powstał ZSRS** (Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich). Po śmierci Lenina, władzę w nim przejął Józef Stalin.

Więcej informacji znajdziesz w lekcji [System totalitarny w ZSRS](#).

Nazizm w Niemczech

Niemcy znalazły się po I wojnie światowej w grupie państw pokonanych. W styczniu 1919 r. powstała w Monachium w Niemiec Partia Robotnicza, przekształcona w 1920 r. w Narodowosocjalistyczną Niemiecką Partię Robotników (NSDAP). Jednym z przywódców tej partii był Adolf Hitler. 9 listopada 1923 r. w Monachium miał miejsce nieudany pucz faszystowski, którego inicjatorem był Adolf Hitler. Za przeprowadzenie puczu monachijskiego, Adolf Hitler trafił do więzienia gdzie napisał książkę Mein Kampf [czyt.: majn kampf].

W 1932 r. wybory prezydenckie wygrał dotychczasowy prezydent - liczący 85 lat Paul von Hindenburg. Adolf Hitler zajął drugie miejsce. W grudniu 1932 r. kanclerzem został gen. Kurt von Schleicher [czyt.: fon szlajsier]. Nie chciał dopuścić do rządów nazistów ani komunistów. Kiedy zażądał od prezydenta kolejnego rozwiązania Reichstagu [czyt.: rejsztagu] oraz zdelegalizowania partii komunistycznej i NSDAP, Hindenburg zdymisjonował go, a urząd kanclerski powierzył przywódcy najsilniejszego ugrupowania parlamentarnego- Adolfowi Hitlerowi.

30 stycznia 1933 r. prezydent Paul von Hindenburg mianował **kanclerzem Niemiec Adolfa Hitlera**. W ten sposób drogą demokratyczną i legalną faszyci niemieccy doszli do władzy rozpoczynając okres dyktatury faszystowskiej i państwa totalitarnego. W 1934 r. Hitler przyjął tytuł Führera [czyt.: firera].

Więcej informacji znajdziesz w lekcji [Państwo Hitlera](#)

Ćwiczenie 1

Podane informacje, przyporządkuj do odpowiedniego państwa totalitarnego:

Niemcy

Balilla

kanclerz i prezydent

faszyzm

NSADP

Hitlerjugend

komunizm

sekretarz generalny partii

nazizm

Adolf Hitler

Pionier

Benito Mussolini

Narodowa Partia Faszystowska

Józef Stalin

premier

WKP(b)

ZSRS

Włochy

ćwiczenie interaktywne

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Dopasuj imiona i nazwiska do zdjęć.

Edward Benesz

Józef Goebbels

Edward Daladier

Benito Mussolini

Wiaczesław Mołotow

Adolf Hitler

Józef Stalin

Joachim von Ribbentrop

Neville Chamberlain

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Podaj po jednym skutku poniższych wydarzeń i procesów:

- układ monachijski,
- ustawy norymberskie,
- 'noc długich noży',
- 'noc kryształowa',
- kolektywizacja,
- Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP).

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Wskaż, które z podanych zdań są prawdziwe, a które fałszywe.

Prawda

Mussolini zdobył władzę w 1922 roku.

Stalin był od 1918 roku przygotowywany na następcę Lenina.

Fałsz

Ruch stachanowski powstał w ZSRS.

W 1933 roku w Niemczech powstała Wielka Rada Faszystowska.

Adolf Hitler nigdy nie był kanclerzem Rzeszy.

„Robotnik i kołchoźnica” to najstynniejsza rzeźba Wiery Muchiny.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 3

Wyjaśnij, jak w państwach totalitarnych wychowywano młodzież.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 4

Wypisz najważniejsze podobieństwa i różnice pomiędzy państwami totalitarnymi.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Połącz wydarzenie z datą.

Śmierć Lenina	lata 1929-1934
Marsz „czarnych koszul”	wrzesień 1938 r.
Kolektywizacja	1936 r.
Układ monachijski	1922 r.
Remilitaryzacja Nadrenii	lata 1936-1938
Procesy moskiewskie	1924 r.
Anschluss Austrii	marzec 1938 r.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Przeczytaj uważnie tekst i uzupełnij brakujące informacje.

Po I wojnie światowej we [] narodził się ruch faszystowski. Jego twórca był [] włoski dziennikarz i polityk. Faszyści podjęli walkę na dwa fronty: atakowali włoskie państwo demokratyczne oraz ruch []. Ostatecznie zdobyli władzę w roku 1922, dzięki demonstracji własnej siły, czyli [].

Adolf Hitler otrzymał stanowisko kanclerza Rzeszy Niemieckiej w [] (miesiąc i rok) roku na podstawie nominacji prezydenta [] będącej wynikiem sukcesu wyborczego partii []. Po śmierci wspomnianego prezydenta, Hitler objął w roku [] także prezydenturę i przyjął tytuł [].

Włodzimierz Lenin zmarł w [] (rok). Ostatecznie w walce o schedę po nim wygrał []. Obejmując pełnię władzy w [] (rok).

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Kryzys demokracji parlamentarnej w Europie

Polecenie 5

Na podstawie poniższego tekstu scharakteryzuj człowieka z 'syndromem totalitarnym'. Czy zgadzasz się z opinią, że faszyzm i komunizm takie właśnie jednostki wykształciły.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P11RFaKKU>

Homo Sovieticus (łac. „człowiek sowiecki”)

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o.

Nagranie Homo Sovieticus. Zawiera informacje o człowieku totalitarnym.

„Jest to więc człowiek, który posiada szereg cech nazwanych [...] syndromem totalitarnym. Do nich zaliczyć można m.in.: autorytatywną podległość, brak krytycyzmu wobec wyidealizowanych autorytetów, a w razie chwilowego braku agresywne ich wyszukiwanie, tendencje do wyłączenia ze swojej grupy ludzi naruszających konwencjonalne wartości: wiarę w przesady i myślenie stereotypami; przekonanie o tym, że tajemnicze siły kierują losami jednostek, dążenie do używania siły i brutalności przy jednoczesnym identyfikowaniu się z osobami i symbolami, które je wyrażają, destrukcyjność i cynizm, uogólnianie i wrogie stanowisko wobec ludzi oraz przeniesienie własnych popędów na świat zewnętrzny.”

Źródło: dostępny w internecie: epodreczniki.pl.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Załamanie się systemu wersalskiego

W 1933 roku Japonia i Niemcy wystąpiły z Ligi Narodów, zaś Włochy w 1937 r. – po sankcjach nałożonych za aneksję Abisynii. W marcu 1936 r. na rozkaz Hitlera armia niemiecka wkroczyła do Nadrenii, która zgodnie z zapisami traktatu wersalskiego, była strefą zdemilitaryzowaną. Remilitaryzacja Nadrenii, bo tak nazwano to wydarzenie, była pierwszym krokiem do II wojny światowej. Kolejnym pogwałceniem przez Niemcy zapisów traktatu wersalskiego było zajęcie Austrii, tzw. Anschluss

[czyt.: anszlus]. Kolejnym celem Hitlera stała się Czechosłowacja. W 1938 r. Niemcy zaczęli opracowywać plan ataku na Czechosłowację. Za pretekst miała posłużyć tzw. sprawa Niemców sudeckich. Hitler zażądał plebiscytu w sprawie przynależności Kraju Sudeckiego.

W razie niespełnienia warunków groził wojną. Podczas konferencji w Monachium (29–30 września 1938 r.), zostały przyjęte postulaty Niemiec. Prezydent Czechosłowacji został zmuszony do podpisania układu monachijskiego. W 1939 r. Słowacja na żądanie Niemiec ogłosiła niepodległość. Resztki państwa zostały przekształcone w Protektorat Czech i Moraw i były okupowane przez Niemcy.

Polecenie 6

Wypisz osoby, które decydowały o rozbiórce Czechosłowacji.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Co wiem?

Wiem, dlaczego doszło do czarnego czwartku.

Co rozumiem?

Rozumiem działania, które zbliżały świat do II wojny światowej.

Co potrafię?

Potrafię scharakteryzować systemy totalitarne.